

Coop de France éves kongresszus – a külkereskedelem fontossága a mezőgazdaság és élelmiszer-ipar jövője szempontjából

Az országos ernyőszervezetként működő Coop de France (www.coopdefrance.coop) éves kongresszusán az egyik fő téma a külkereskedelem fontossága volt a mezőgazdaság és élelmiszer-ipar jövője szempontjából. Talán ez is egyik lehetséges magyarázata annak, hogy a szokásokkal ellentétben nem a mindenkori mezőgazdasági miniszter (*jelen esetben Bruno le Maire, aki aznap történetesen Nicolas Sarkozy köztársasági elnököt kísérte el Gers megyébe, ahol a mezőgazdaság volt az elnöki látogatás középpontjában*), hanem a gazdasági minisztérium külkereskedelemért felelős államtitkára, Pierre Lellouche külkereskedelemért felelős államtitkár tartott előadást a rendezvényen. **Ő a versenyképesség növelését és a gazdasági patriotizmus szükségességét** tartotta legfontosabbnak a francia külkereskedelmi mérleg javítása érdekében.

Philippe Mangin, a Coop de France elnöke a fórum bevezetéseként emlékeztetett arra, hogy a francia mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom 2900 szövetkezetet fog össze, lefedi a francia mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés 40%-át, együttes árbevételük 2010-ben 82,8 milliárd euró volt, ami háromszorosa az Airbus-ének. A francia gazdák háromnegyede legalább egy szövetkezetnek tagja, a szövetkezetek pedig maguk összesen 160 ezer alkalmazottnak adnak munkát. A mezőgazdaság és élelmiszer-ipar azon ritka területek egyike a francia gazdaságban, ahol pozitív a külkereskedelmi mérleg (8 milliárd euró), a teljes francia nemzetgazdaság külkereskedelmi mérlege 75 milliárd eurós hiányt mutat. A szövetkezetek 2010-ben a cégfölvásárlásokat nem számítva 900 millió eurót fordítottak modernizációra, tervben van egy egymilliárd eurós raktárkapacitás-bővítő program is, aminek háromnegyedét szintén a szövetkezetek finanszírozzák.

Philippe Mangin hozzátette, a francia G20 elnökség a mezőgazdaság terén olyan megállapításokat tett és olyan intézkedéseket határozott el, amivel lehetővé válik a termelés bővítése, növekedhetnek a mezőgazdaságba történő beruházások és jobban ellenőrizhetővé, követhetővé és tervezhetővé válik a mezőgazdasági termékek globális piaca. Arra volna szükség, hogy mindezeket az EU is megértse és figyelembe vegye, de úgy tűnik, a mostani KAP-reform egyetlen kézzelfogható üzenete a zöldítés, noha a G20 fényében sokkal ambiciózusabb, komoly stratégiával bíró reformot remélt a szakma. Mangin hivatkozott Pierre Lellouche államtitkár nem sokkal korábbi kijelentésére is, miszerint az uniós döntéseket leginkább az hátráltatja, hogy szükséges mind a 27 tagország egyetértése. Ez pedig – mondta – szöges ellentétben van azzal az irammal és mozgással, ami napjainkban a nemzetközi üzleti világot jellemzi. Európának éppen arra lenne szüksége, hogy minél gyorsabban és hatékonyabban tudjon válaszolni a kihívásokra. Így a gazdasági életben is – ehelyett azt tapasztaljuk, hogy hiába van az uniónak a világ legsokoldalúbb és legbiztonságosabb élelmiszer-kínálata, lehetetlen azt gazdasági haszonná konvertálni. Nagyon sok lehetőség lenne például a föltörekvő országokban, a Délkelet-Ázsiában, a Közel-Keleten vagy Afrikában, amiket ki kellene használnia úgy Európának, mint Franciaországnak. Philippe Mangin üdvözölte, hogy nem került aláírásra az a szabadkereskedelmi MERCOSUR-megállapodás, ami tönkretette volna az európai húsmarha-ágazatot, ami Franciaországnak is hatalmas károkat okozva.

Franciaországot a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari exportban eddig Európa legjelentősebb országa volt, de mostanra a harmadik helyre szorult vissza Németország és Hollandia mögött, amit a szakma egyértelműen a versenyképesség alacsony szintjének tud be – ebben Philippe Mangin szerint a túl nagy állami kiadásoknak ugyanúgy szerepük van, mint a világ egyik

legmagasabb szintű elvonásainak, amik az eladósodással együtt „kómába” taszították a gazdaságot. Szerinte ebből csak a gazdaság versenyképességének növelésével lehet kitörni, az eszközök között szerepelnie kell a munkabérre rakódó terhek (de nem magának a munkabérnek) csökkentése, amit például az ÁFA emeléséből kellene kompenzálni. Szükség van a fölösleges szabályok, megkötések eltörlésére, az adminisztrációs terhek könnyítésére és az import esetében ugyanazon feltételek megkövetelésére, amiket az országon vagy az EU-n belül teljesíteni kell. Szükség van egy befektetés-barát gazdasági és pénzügyi politikára a vállalatok modernizációja érdekében, a stratégiai beruházási alap (FSI, <http://www.fonds-fsi.fr/>) és az OSÉO (www.oseo.fr) megerősítésére.

Válaszában Pierre Lellouche külkereskedelmi miniszter kifejtette, meggyőződése, hogy a francia mezőgazdaság a globális kihívások fényében hihetetlen lehetőségek előtt áll, de úgy tűnik, jelenleg képtelenek ezt kihasználni mert nem tudnak a világra kellőképpen nyitni. A kormány támogatja a francia mezőgazdasági modellt és ezen belül a jelenlegi francia szövetkezeti struktúrát, ami a válság idején is bizonyított és jelentős szereplője a francia mezőgazdasági exportnak olyan hatalmas, eredetileg valamikori apró szövetkezetekből kialakult nagy csoportokkal, mint a Champagne Céréales, a Limagrain, az Algériában a francia gabonaexporthoz gabonasilókat építő InVivo, a Tereos, vagy az Axereal. Szerinte a franciák most kezdenek rájönni, hogy mekkora lehetőséget vannak a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban és az ezekhez kapcsolódó exportban, ami gazdasági súlyát tekintve 250 ezer alkalmazottat és a teljes francia export 15%-át jelenti, ugyanannyit, mint az aeronautikai és űrtechnológiai export. A mezőgazdaság kulcsfontosságú a nemzetgazdaságban és a francia gazdasági expanzióban is, egyben létfontosságú az ország élelmezési szuverenitásának is.

Az államtitkár kifejtette, hisz a szabad és korlátok nélküli, korrekt kereskedelemben, de ez csak a kölcsönös gesztusok alapján működhet – például a Japánba irányuló francia és európai marhahús még mindig embargó alatt van a kergemarha-kór miatt, amíg ez nem oldódik meg, addig ez problémát okoz a kapcsolatokban. Kijelentette, meg kell védeni az európai (és francia) érdekeket a szabadkereskedelmi tárgyalásokon, így például a borokról és egyéb szeszesitalokról szólók esetében Indiában, a húsmarha és a cukor ügyében a Mercosur-ral szemben. Szerinte az EU-nak minél előbb meg kell kezdenie a szabadkereskedelmi tárgyalásokat Tunéziával Egyiptommal, Marokkóval és Jordániával, hogy lehetővé váljon az uniós tejtermékek, gabona és marhahús exportja ezekbe az országokba, de ezzel együtt védeni kell az uniós „érzékeny ágazatainak” érdekeit. Külön erőfeszítéseket igényel a földrajzi eredetvédett termékek védelme a hamisításoktól, az egyik legfrissebb példa erre a kínai osztriga francia márkanév ([Gillardeau](#)) alatt történő árusítása. Franciaország szerint nem kell mondani az EU-n kívülről érkező gazdasági és szociális dömpingre, elengedhetetlen, hogy minden, az EU-n kívüli országgal, zónával most kezdődő kereskedelmi tárgyalásban szerepeljen egészségügyi, élelmiszer-biztonsági, szociális és környezetvédelmi feltételrendszer is – ezt úgy tűnik, francia kezdeményezésre sikerült elérni, mondta Pierre Lellouche.

A KAP-pal garantálni kell 500 millió európai fogyasztó élelmiszerrel való ellátását fenntartható módon. Erős KAP nélkül nincs élelmezés- és élelmiszer-biztonság, csak úgy lehet az újabb és újabb társadalmi elvárásokat kielégíteni, ha legalább szinten marad a KAP költségvetése, amiért Franciaország is határozottan kiállt. Szükség van erősebb és igazságosabb KAP-ra, Pierre Lellouche szerint Nicolas Sarkozy volt az első a „nagy mezőgazdasági országok” vezetői közül, aki elismerte, hogy szükség van a támogatások terén a konvergenciára annak érdekében, hogy a tagországok közötti különbségek csökkenjenek, de ez nem jelenti azt, hogy minden országban ugyanakkor lehet a területalapú támogatás. Az erős

KAP lehetővé teszi az európai mezőgazdaság új szabályozó rendszerének kialakítását – a mezőgazdasági piacok teljes liberalizálása „gazdasági örület” (*folie économique*), ami az első nehézségek bekövetkeztekor gazdaságok ezreinek megszűnését okozná.

Az erősebb KAP zöldebb KAP-ot is jelent, de csak bizonyos feltételekkel. Franciaország alapvetően nem ellenzi a zöldítés elvét, mivel legitimebbé teszi a gazdáknak adott támogatásokat, a jelenlegi javaslat azonban elsősorban büntetne. A zöldítésnek három feltételt kell teljesítenie: a gazdákkal és nem ellenük kell megvalósulnia, egyszerűnek és áttekinthetőnek kell lennie, továbbá biztosítania kell a gazdálkodói jövedelmeket.

Véleménye szerint a vállalati versenyképesség a jövő évi választási kampány egyik sarokköve lesz. Szerinte a gazdaság kapcsán és a választások közeledtével a francia politikában is lehet hallani a demagóg, xenofób és protekcionista megnyilvánulásokat, amik elfogadhatatlanok. Ezért olyan pedagógiát kell alkalmazni, ami megmagyarázza a franciáknak, mi az a külkereskedelmi deficit, hogy jön létre, és hogy az EU-ban vannak, akik nyertesei (Ausztria, Finnország, Svédország, Németország) és vannak, akik vesztesei a mondializációnak. A globalizáció nem feltétlen hátrányos az iparosodott európai országokra, csak ki kell tudni használni a benne rejlő lehetőségeket, akik ezt tudják, azok munkahelyeket teremtenek és ledolgozzák az adósságukat.

Franciaország sem nyertese, sem vesztese a globalizációnak, de sokkal jobb eredménye is lehetne. Szerinte nem igaz, hogy a kkv-k nem lehetnek az export letéteményesei, a német példa mutatja, hogy lehetnek, ahol az exportra dolgozó vállalkozásoknál 1,6 millió munkahely létesült, míg Franciaországban csupán 61 ezer! Négyszer kevesebb francia kkv dolgozik exportra, mint Németországban és fele annyi, mint Olaszországban, de a németekkel való versenyfutásban nagyon komoly hátrányt jelentett a szocialista kormány alatt bevezetett 35 órás munkahét is, amivel végleg szakítani akarnak. A korábbi üzleti partnerek mára konkurensok lettek, Pierre Lellouche szerint tudomásul kell venni, hogy kereskedelem ma nem ugyanaz, mint a hatvanas években, és ennek megfelelően változtatni kell az eddigi gyakorlaton, mivel minden egyes euró a külkereskedelmi deficitben egyben az ország adósságállományát is növeli – az idei évben a külkereskedelmi deficit várhatóan 75 milliárd euró lesz, ami 20 milliárddal rosszabb, mint az eddigi negatív csúcsot tartó 2008-as adat. Erre nem magyarázat az erős euró, hiszen ugyanilyen euró mellett Németország tavaly 156 milliárdos pozitívummal zárt, sem a drága energia, noha igaz, hogy ez jelenti a hiány felét, de a németek energiaszámlája még nagyobb!

Franciaország 1990-ben még 6%-kal részesült a világkereskedelemből, tavaly már csak 3,5%-kal, a külkereskedelmi mérleg romlása pedig 2004-től lett igazán erős, noha 1994-2002. között pozitív volt. A mezőgazdasági és élelmiszeripari mérleg kivétel, az idei év első kilenc hónapjában már elérte a 8 milliárd eurós többletet, a végeredmény pedig valószínűleg rekordméretű lesz. Ez azonban önmagában kevés, a 2010-ben 833 milliárdra becsült világpiacon a francia élelmiszerexport 5,9%-ra esett, ami a negyedik helyet jelenti az USA, Németország, Hollandia mögött és Brazília előtt, azaz 10 év alatt az arány egyharmadot romlott. Továbbra is húzóerőt jelentenek a felső kategóriás borok, de az alacsonyabb kategóriákban már versenyképtelenek az újvilági borokkal szemben, a hatalmas lehetőségeket tartogató kínai piacra pedig a borokon és égetett szeszen kívül nem tudnak érdemben piaci részt szerezni. Kína és a többi föltörekvő ország azonban nem magyarázat a francia hanyatlásra, szembe kell nézni a versenyképesség romlásával és az ezt kiváltó okokkal, valamint azzal, hogy a francia gazdaság nem tud annyit termelni, mint amekkora a fogyasztás, így a külkereskedelmi mérleg folyamatosan romlik. A legfontosabb feladat ebben a helyzetben az, hogy a világban létező kereslettel szemben egy koherens, jól szervezett francia ajánlat álljon. Vége van annak az időnek, amikor az államfő külföldi útjain aláírt, a

nagyvállalatokat célzó szerződések voltak a meghatározók, mostantól a kkv-k és a köztes méretű vállalkozások (francia szóhasználatnál ETI, azaz *entreprise de taille intermédiaire*) szerepe és az általuk lebonyolított export a meghatározó, ettől lehet a munkahelyteremtést is remélni.

Az államtitkár véleménye szerint újra kell gondolni a francia gazdasági modellt. A mezőgazdaságban a feltételek adottak, de ki kell őket aknázni, és ehhez elengedhetetlen a gazdasági struktúra átalakítása és tudomásul kell venni azt is, hogy a támogatások mértéke nem növelhető tovább. A kereskedelmi mérleg javításához elengedhetetlen az ország versenyképességének növelése, amihez csökkenteni kell a termelési költségeket, ideértve a munkabért és járulékait, ami most legalább 10%-kal magasabb, mint pl. Németországban. A mezőgazdaságban a szezonális munkaerő költséget már csökkentették, a jövő év elejétől részleges csökkentés várható az állandó alkalmazottak esetében is. Vannak ugyanis a gazdaságnak olyan területei, ahol ha nem csökken az állandó alkalmazottak munkabér költsége, azok megszűnnek. Bátorság kell és meg kell hozni ezeket a politikai döntéseket, ahogy tették ezt pl. a németek, ami lehetővé teszi például, hogy egyes keletnémet vágóhidak munkaerő-közvetítőkön keresztül érkező kelet-európaiakat alkalmazzanak és átalánydíjat fizessenek utánuk.

Szükség van a kereskedelmi csatornák hatékonyságának növelésére, a jövő érdekében a kutatás, az innováció és a stratégiai ágazatok támogatására, a kutatási adóhitel növelésére, a befektetés a jövőbe programra, a stratégiai befektetési alapra, az egyetemi autonómiára, az Oséo megerősítésére. Az egyetemi reform, a CIR, az OSÉO megerősítése mind a vállalati innovációt is segíti, ezek a jövő építőkövei, mert az innovatív vállalkozás az igazi érdemi exportőr. Egyértelmű az összefüggés a kutatás és az export között: minden öt innovatív vállalkozás közül négy exportra (is) termel.

A mezőgazdaság versenyképességének javítása érdekében a kormány speciális intézkedéseket is hozott, így támogatható az állattartó épületek modernizációja, az energetikai hatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások használata (pl. biogáz). Az energiaköltségek kapcsán az államtitkár kitért a PS és a Zöldek között a nukleáris energia jövőjéről kötött (választási) megállapodásra is. Szerinte az *Union française de l'électricité* (UFE, [Union française de l'électricité](#)) számításai azt jelzik, ha valóban 75-ről 50%-ra csökkentik a nukleáris eredetű áram arányát, az akár 65%-os áramár-növekedést is okozhat. Ami azt jelenti, hogy eltűnik azon kevés előny egyike, ami most jobb, mint a németeknél, azaz a jóval olcsóbb áram, és még kevésbé lesznek versenyképesek a cégek a mezőgazdaságban és az iparban egyaránt.

A minél eredményesebb gazdaság érdekében erősíteni kell a külkereskedelmet, elébe kell menni a külföldi kereskedelmi igényeknek, minél több kkv külföldre jutását kell támogatni olyan módon, hogy ezek legalább egyharmada érdemi szerződést is aláírjon. A mezőgazdaság és élelmiszeripar szempontjából fontos, hogy erősíteni kívánják az UBIFRANCE és a SOPEXA („a francia AMC”) együttműködését – erről Bruno Le Maire és Pierre Lellouche egy megállapodást is aláírt (a jövő évtől érvényes szoros kapcsolatba bekapcsolódik az ADEPTA és a FranceAgriMer is). A nagykövetségeken működő kereskedelmi képviseletek utasítást kaptak, hogy minél több üzleti feladatot lássanak el a papírmunka rovására, az ő munkájukat 6500 önkéntessel is segítik szerte a világban (ezt a létszámot a kkv-export bővítése érdekében bővíteni akarják). A kkv-k kiszolgálása elsődleges szempont („*a lehető legközelebb kell hozzájuk menni*”), a munka hatékonysága érdekében regionális szintű egyablakos rendszert vezetnek be. Elengedhetetlen az állam, a régiók, a kamarák, az exportösztönző ügynökségek (UBIFRANCE, SOPEXA) és az Oséo közötti minél erőteljesebb

koordináció, ami hatványozottan igaz a külpiaci expanzióra. A jövő évtől igyekeznek minden párhuzamosságot és forrás elaprózást megszüntetni a külföldi kiállításokon, szakkonferenciákon való francia jelenléténél annak érdekében, hogy minél szélesebb körű francia jelenlétet lehessen megvalósítani és a lehető legtöbb rendezvényen ott legyen Franciaország.

Pierre Lellouche szerint „újra meg kell tanulni a gazdasági patriotizmust”, olyan új pénzügyi rendszert vezetnének be, ami a jelenleginél jobban védi a franciaországi munkahelyeket egy „anti-delokalizációs fiskális eszköznek” köszönhetően. Prioritást élveznek a húzóágazatok, még hozzá új vállalatok és vállalatcsoportok létrehozásának ösztönzésével ezeken a területeken. Könnyíteni akarják a kkv-k forráshoz jutását, a külkereskedelmi hálózat hatékonyabbá tétele pedig már megkezdődött. A kkv-k export-támogatása azért is fontos, mert a francia export 70%-át a legnagyobb ezer vállalat adja – Franciaországban 91 ezer kkv exportál, Németországban 400 ezer. Az államtitkár hangsúlyozta, minden állami erőfeszítés csak akkor ér valamit, ha a gazdasági szereplők képesek az együttműködésre és ők is fontosnak tartják végre az exportot, ez igaz a mezőgazdaságra és az élelmiszeriparra is. Aláhúzza, „a tömeg adja az erőt”! Ezért az kell, hogy az ágazati szereplők társuljanak és elérjék a kritikus méretet - ezt a szövetkezeti mozgalomban a termékspecifikus és regionális szövetkezeti egyesülés szolgálja.

A szövetkezetek az államtitkár szerint méretük és struktúrájuk miatt kedvezőbb helyzetben vannak az export szempontjából, mint a kkv-k, de ezzel együtt részükről is további erőfeszítések szükségesek a termékinálat strukturálása érdekében. Franciaországban szerinte továbbra is túl szétaprózódott az agrárium, az élelmiszeripari cégek 90%-a kkv, ami Németországgal szemben nagyon komoly hátrányt jelent – az export szempontjából elengedhetetlen, hogy ezek valamilyen módon elérjék a kritikus tömeget. Ebből a megfontolásból fontos a szövetkezeti fúziók ösztönzése, amivel el kell érni, hogy régióként és ágazatonként megjelenjen egy-egy valóban érdemi piaci súllyal bíró szereplő (ahogy ez már több esetben megvan, pl. SODIAAL, Tereos, Axéreal, Champagne Céréales). A szükséges beruházásokat az állam a stratégiai befektetési alapon (FSI) és az Oséo-n keresztül támogatja, ahogy tette ezt a Limagrain szövetkezetnek juttatott 150 millió euróval is. Érdemi exportstratégiára van szükség, ez a gabonaágazatban már megvan, most formálódik a húsmarha-ágazat esetében – ez utóbbinál azért lehetünk tanúi, mondta, a termelői ár emelkedésének, mert a köztársasági elnök és a miniszterelnök erőfeszítéseinek köszönhetően új piacok nyíltak meg Oroszországban, Törökországban, Kazahsztánban és Észak-Afrikában.

Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs